

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บุภาพรรณ โมรัฐเถียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2555

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ ยุภาวรรณ โมรัฐเถียร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชร สุนทรายุทธ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิสเรศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชร สุนทรายุทธ)

..... กรรมการ
(ดร.สมพงษ์ ปั่นหุ่น)

..... กรรมการ
(ดร.ประชา อินัง)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)

วันที่ 10 เดือน เมษายน พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

คุณุณิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.ธรร สุทรายุทธ ประธานกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ โดยให้คำปรึกษาชี้แนะและการแก้ไข ข้อบกพร่อง ด้วยความเมตตาเสมอมา จนทำให้คุณุณิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และดร.สมพงษ์ ปิ่นหุ้ม อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งคณะกรรมการสอบคุณุณิพนธ์ทุกท่าน ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ดร.สุรีพร สุนทรสารทูล ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย (พระตำหนักสวนกุหลาบ) ดร.สำเร็จ กุจินพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครปฐม นางสุภาณี โลหิตตานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน มัธยมวัดหนองแขม นายโกศล พงษ์พานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวชิราลงกร นายพรชัย เชื้อชูชาติผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลแหล่งบึง คณะครูและผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลนครปฐม โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โรงเรียนมัธยมวชิราลงกร โรงเรียนวัดวชิราลงกร และโรงเรียน เทศบาลแหล่งบึงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณนางวิไลวรรณ ภูทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปากบ่อ คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ที่คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ การสนับสนุน และอำนวยความสะดวก การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทดลองใช้ ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้จะลืมมิได้ คือบุคคลในครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง บิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ มาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัย ประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ยุภาวรรณ โมรัฐเถียร

52810052: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต)

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ/ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร/รูปแบบ

บุคลากร โมริฐเกียรติ: การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (A DEVELOPING MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION FOR EXCELLENCE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK METROPOLITAN)

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์: ธร สุทธายุทธ, Ph.D., สมพงษ์ ปั่นหุ่น, Ph.D, 359 หน้า. พ.ศ. 2555.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศที่ประสบความสำเร็จ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Content Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการทดลองใช้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้รู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมของสถานศึกษาที่เป็นเลิศ จำนวน 12 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดปากบ่อ จำนวน 68 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการบรรยายและการพรรณนาผลที่เกิดขึ้นจริง

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ 2) การดำเนินงานของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ 3) การตรวจสอบความสำเร็จของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ และ 4) การส่งเสริมสนับสนุนของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สาระในรูปแบบครอบคลุมแนวคิดการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ 6 ด้าน คือ การนำองค์การ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นครูผู้สอนและบุคลากร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลที่เกิดกับครู พบว่า 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศหลังการใช้รูปแบบในทุกด้านมากที่สุด 2) ผลการปฏิบัติงานในหน้าที่หลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศสูงขึ้น 3) ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงขึ้น

52810052: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRY; Ph.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR EXCELLENCE
SCHOOL UNDER THE OFFICE OF BANGKOK METROPOLITAN.

YUPAWAN MORATTIAN: A DEVELOPING MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION FOR EXCELLENCE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK METROPOLITAN. DISSERTATION ADVISOR: DHORN SUNTRAYUTH Ph.D., SOMPONG PANHOON Ph.D. 359 P. 2012.

This research objectives to build the model of exploring the quality and testing of a developing model of school administration for excellence schools under the office of Bangkok Metropolitan. The sampling of the structure of the experts in education model such as the experts, administration excellence executive, the teachers and parents who participated in excellence schools total of 12 people by Purposive Sampling. The investigation of administration for excellence school was done by the 12 experts with Focus Groups and sampling group for experimental in 68 teachers of Wat Pakbor School. The analysis data of narration and description of the result was truly shown.

The research found that model of school administration for excellence schools under the office of Bangkok Metropolitan has 4 aspects: 1) Preparation the model of school administration for excellence. 2) The operations the model of school administration for excellence. 3) Exploring steps of the success the model of school administration for excellence, and 4) The promotion to support the model of school administration for excellence. Six substances ideal of school administration to excellence are Leading Organization, Planning Strategy , Specify to students to participate of stakeholders and marketing, Measurement analysis and knowledge management, Aim to the teachers and staff and Philosophy of sufficiency economy then the result to the teachers shown that: 1) The teacher has knowledge model of school administration for excellence after using the most levels. 2) Operating of teachers after using the model of school administration for Excellence high level. 3) The most level of satisfaction teachers to model of School Administration for Excellence the most levels. 4) The students have high level of effectiveness in the most education in each group of education.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
คำถามการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	16
หลักการ แนวคิด และทฤษฎี การบริหารโรงเรียน.....	26
หลักการ และแนวคิดการบริหารโรงเรียน.....	27
การบริหารงานบุคคล.....	46
การบริหารคุณภาพ.....	60
การปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ.....	90
การจัดการคุณภาพ.....	62
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	136
เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview).....	140
การสนทนากลุ่ม (Focus groups).....	147
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	154

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	164
ตอนที่ 1 การศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และร่างรูปแบบจำลองการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	165
ตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมรายการที่ปฏิบัติของร่างรูปแบบการ บริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	166
ตอนที่ 3 ทดสอบใช้รูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.....	167
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	175
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย และสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	175
ตอนที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมรายการที่ปฏิบัติของร่างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	178
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	192
5 สรุปและอภิปรายผล.....	246
สรุปผลการวิจัย.....	247
อภิปรายผลการวิจัย.....	249
ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้.....	257
ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	258

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	259
ภาคผนวก.....	274
ภาคผนวก ก.....	275
ภาคผนวก ข.....	277
ภาคผนวก ค.....	279
ภาคผนวก ง.....	281
ภาคผนวก จ.....	310
ภาคผนวก ฉ.....	312
ภาคผนวก ช.....	335
ภาคผนวก ซ.....	337
ภาคผนวก ฌ.....	343
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	359

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางรูปแบบการนำองค์การที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	179
2	ตารางรูปแบบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ	181
3	ตารางรูปแบบการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาดที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	183
4	ตารางรูปแบบการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	185
5	ตารางรูปแบบการมุ่งเน้นครูผู้สอนและบุคลากรที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	187
6	ตารางรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นหลังจากการสนทนากลุ่มและของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ	190
7	ตารางผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศกับโรงเรียนวัดปากบ่อสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	193
8	ตารางผลที่เกิดขึ้นครูมีความรับผิดชอบในหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ.....	199
9	ตารางผลทักษะความสามารถในการสอนของครู โรงเรียนวัดปากบ่อสำนักงานเขตสวนหลวง.....	215
10	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ด้านการนำองค์การของ ครู.....	230

สารบัญตาราง(ต่อ)

บทที่		หน้า
11	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของ ครู.....	232
12	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาดของครู.....	234
13	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ของครู.....	236
14	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการมุ่งเน้นครูผู้สอนและบุคลากรของครู	238
15	ตารางผลการพัฒนาความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครู.....	241
16	ตารางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดปากบ่อ สำนักงานเขตสวนหลวง.....	245
17	แสดงความสัมพันธ์ความคิดเห็นของผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปกครอง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการนำองค์การ จำนวน 12 คน (N=12).....	292
18	ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศกับโรงเรียนวัดปากบ่อ สำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ (N=68).....	339

สารบัญภาพ

บทที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	12
2	แนวทางการบริหารจัดการในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร “การบริหารงบประมาณ”	24
3	ระบบการบริหารการศึกษาทั่วไป.....	28
4	ระบบการบริหารโรงเรียนทั่วไป.....	30
5	การบริหารงานบุคคล.....	47
6	แผนภูมิคุณภาพโดยเน้นลูกค้าเป็นสำคัญของ Card.....	61
7	การเชื่อมโยงประเด็นในระบบพื้นฐานของรางวัลเดมมิ่ง ไพร์ซ.....	64
8	Baldrige National Quality Program Educational Criteria for Performance Excellence.....	66
9	In Search of Excellence Lesson from American’s Best Run, Companies.....	69
10	รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป.....	73
11	รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์.....	77
12	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.	131
13	กระบวนการวิจัยและพัฒนา.....	168
14	แบบแผนการทดลอง.....	169
15	ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.....	174
16	ผลที่เกิดขึ้นกับครูในขั้นตอนทดลองใช้.....	177